

Transfertcenu noteikšanas aspekti attiecībā uz kases funkcijas nodrošināšanu 3/19/25

Vecākais konsultants transfertcenu nodaļā,
PwC Latvija
Elvijs Logins

Vecākā projektu vadītāja transfertcenu
nodaļā, PwC Latvija
Zane Smutova

Viens no galvenajiem nosacījumiem sekmīgai uzņēmumu grupu darbībai un attīstībai ir pietiekams finansējums. Tomēr nav vienota vispārpieņemta modeļa, kā vislabāk finansēt grupas uzņēmumu saimniecisko darbību.

Dažkārt aizdevēja un aizņēmēja funkcijas grupas uzņēmumu finansēšanā var pildīt viens un tas pats uzņēmums (kases uzņēmums vai turētājs), kas piesaista trešo pušu finansējumu un piešķir finanšu līdzekļus pārējiem daudznacionālās uzņēmumu grupas dalībniekiem. Šādos apstākļos kases uzņēmums veic centralizētu kases darbību grupas ietvaros. Izvērtējot transfertcenu noteikšanas jautājumus, būtiski ir precīzi definēt darījuma robežas un detalizēti izvērtēt kases uzņēmuma īstenotās funkcijas un aktivitātes.

Šajā īsziņā tiek aplūkots kases funkcijas process un mērķis, kā arī sniegti norādījumi par kases turētāja sniegtā pakalpojuma cenas noteikšanu.

Grupas uzņēmumu finanšu pārvaldības aspekti

Citējot Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas izstrādātājās transfertcenu noteikšanas vadlīnijās minēto: “uzņēmumu grupu finanšu pārvaldība ir svarīga un potenciāli sarežģīta darbība, kurā atsevišķu uzņēmumu pieņemtā pieeja būs atkarīga no paša uzņēmuma struktūras, darbības stratēģijas, nozares u.c.”

Parastos aizdevuma darījumos līdzekļu izsniedzējs izvērtē, vai un kādā apmērā piemērot papildu procentu likmi, lai segtu izmaksas un riskus, kas saistīti ar konkrētajā finanšu darījumā sniegtajiem pakalpojumiem un uzņemtajām saistībām.

Praksē ir sarežģīti pamatot, ka papildu procentu likmes piemērošana atbilst tirgus cenas principam un ka līdzvērtīgos apstākļos par šādu likmi vienotos arī savstarpēji nesaistīti uzņēmumi. Tādēļ uzņēmumu grupai bieži jāveic sarežģītas transfertcenu analīzes, tostarp jānovērtē aizņēmēja kredītspēja, lai pamatotu, kādu procentu likmi un aizdevuma nosacījumus noteiktu neatkarīgs kreditors.

Pastāv arī alternatīva pieeja, kad grupā tiek izveidots vai izvēlēts jau esošs uzņēmums, kura pamatdarbība vai būtiska tās daļa ir saistīta ar finansējuma piesaisti no trešajām pusēm citu grupas uzņēmumu labā. Šādā gadījumā kases uzņēmuma funkcija un ar to saistītie administratīvie procesi parasti neparedz būtiska finanšu riska uzņemšanos, kas ļauj nodrošināt finansējumu grupas dalībniekiem, piemērojot administrācijas maksu par kases funkciju veikšanu, nevis iekasējot atlīdzību papildu procentu likmes veidā. Šāda pieeja var būtiski atvieglot transfertcenu pamatošanu.

Kopumā kases funkcija ir daļa no procesa, kura mērķis ir iespējami uzlabot daudznacionālu uzņēmumu grupas komercdarbības finansēšanas efektivitāti.

Kas ir kases turētājs un kāda ir tā praktiskā darbība?

Kā minēts iepriekš, pēc savas būtības par kases uzņēmumu vai turētāju (kases funkcijas nodrošinātāju) Grupā var kalpot jebkurš dalībnieks vai arī tam speciāli izveidots uzņēmums. Bieži par šīs funkcijas nodrošinātāju izvēlas arī Grupas holdinga kompāniju, kas no struktūras viedokļa ir veiksmīgākais risinājums.

Praksē kases uzņēmums veic visu ar Grupas dalībnieku finansējuma un likviditātes nodrošināšanu saistīto darbu, piemēram piesaista trešo pušu finansējumu Grupas dalībnieku labā vai pat emitē obligācijas.

Maksas par finansējuma piešķiršanu apmēru kases turētājs var noteikt, balstoties uz savu izmaksu bāzi, kas ietver trešo pušu līdzekļu piesaisti, darījuma administrēšanu, finansējuma tālāk nodošanu saistītajiem aizņēmējiem, aizdevuma atmaksas uzraudzību, u.c. administratīvo darbu, kas kases turētājam ir jāveic.

Šādā gadījumā aizņēmēja maksu par finansējumu veido divas daļas:

- pielīgtās procentu likmes, ko kases turētājam piemēro trešo pušu kreditors (tirgus cena); un
- administrācijas maksas (maksa par kases funkciju), ko piemēro saistītais uzņēmums, tālāk izsniedzot trešo pušu finansējumu saistītajam grupas aizņēmējam.

Šādā gadījumā transfertcenu analīze tiek balstīta uz iekšējiem aprēķiniem, administratīvajām darbībām un izmaksu bāzes noteikšanu. Attiecīgi nav nepieciešams veikt papildu sarežģītu tirgus procentu likmju analīzi, kā tas būtu, ja finansējumam tiktu piemērota papildu procentu likme.

Kas ir jāņem vērā, organizējot kases funkciju?

Kā allaž attiecībā uz TC ir jāvērtē īstenotā darījuma būtība, un, aprakstot darījumu, nebūtu jānorāda tikai vispārīgs termins – kases funkcijas nodrošināšana.

Dažādās uzņēmumu grupās šī kases funkcija var ietvert atšķirīgu darbības modeli un operācijas, ko faktiski veic kases turētājs, sākot no līdzekļu piesaistes un tālākas izsniegšanas Grupas dalībniekiem, beidzot ar finansēšanas stratēģijas izstrādi un īstenošanu, kas jau sevī ietver cita būtiskuma līmeņa funkcijas un attiecīgus riskus.

Līdz ar to ir būtiski sagatavot detalizētu darījuma funkcionālo analīzi, kurā jāapraksta visas kases turētāja īstenotās funkcijas un būtiskie riski, kurus tas uzņemas – operacionālais risks, kredītrisks (izsniedzot aizdevumus), finansējuma nepietiekamības risks (ja kases turētājs veic arī finansēšanas stratēģijas īstenošanu un finanšu plānošanu) u.c., balstoties uz faktiski īstenojamajām darbībām.